

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๘

พระราชทานตรารัตนวราภรณ์

วันที่ ๑๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับ ณ พระราชวัง
พญาไท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตรารัตนวราภรณ์
แก่

เจ้าจอมสุวัฒนา

บอกแก่

ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๔๒ ตอน ๑๕ วันที่ ๘ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๖๘ ในแจ้งความกระทรวงเกษตราธิการ หน้า ๑๔๓๕
บรรทัด ๔ คำว่า ให้ยื่นระยะเข้าเพียง ๑๔๖๐ เมตรนั้นผิด
ขอแก้ไขเป็นให้ยื่นระยะเข้าเพียง ๑๕๖๐ เมตร

ข้าราชบริพาร

พระประวัติสังเขป

มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์
มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ (พระองค์เจ้ากฤษดา
ภินิหาร) กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ภ.จ.ก., น.ร., ป.จ.ว., ร.ว.,

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๘๐

ม.ป.ช., ป.ม., ว.ม.ล., ม.ป.ร.๒, จ.ป.ร.๑, ว.ป.ร.๑, ร.ค.ม.
(ผ.พ.) ร.จ.พ. สมุหมนตรี เป็นพระเจ้าลูกเธอที่ ๑๗ ในพระ
บาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติณวันจันทร์ที่ ๗
พฤษภาคม (ปีเถาะ) พ.ศ. ๒๓๕๘ ได้เริ่มทรงรับราชการในรัช
กาลที่ ๕ มีตำแหน่งในอดีตออฟฟิศ พนักงานตรวจบัญชีเงิน
พระคลังมาแต่ยังมีพระชนมายุแรกเริ่ม ครั้นเมื่อตั้งออฟฟิศกรม
ราชเลขาณการขึ้นก็ได้ทรงรับตำแหน่งในออฟฟิศนั้นต่อมา และ
ได้ทรงรับหน้าที่จัดการสร้างพระที่นั่งและพระราชวังบางปิ่น ได้
ทรงคิดแบบอย่างสร้างพระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียรเป็นต้น ถึง
พ.ศ. ๒๔๑๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระเกียรติยศ
ขึ้นเป็นกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ แล้วโปรดฯ ให้เสด็จออก
ไปเป็นราชทูตสยามประจำกรุงลอนดอนและอเมริกา ครั้น
เสด็จกลับเข้ามารับราชการในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นคอมมิสตีผู้ ๑ ใน ๔ บังคับการ
ตำแหน่งเสนาบดีกรมพระนครบาล ครั้นเมื่อตั้งขึ้นเป็นกระทรวง
นครบาลใน พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้เป็นตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงนั้น
ต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรี
ถึง พ.ศ. ๒๔๔๒ ทรงสถาปนาพระเกียรติยศเลื่อนขึ้นเป็นกรม

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๔๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๘

หลวง ครั้น พ.ศ. ๒๔๕๐ โปรด ฯ ให้ไปเป็นเสนาบดีกระทรวง
โยธาธิการ

ถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นผู้จัด
การพระราชพิธีต่าง ๆ เป็นต้นแต่การพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
แล้วงานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว ได้ทรงบัญชาการสร้างพระเมรุมาศณท้องสนามหลวงด้วย
ใน พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับพระราชทานยศเป็นมหาอำมาตย์เอก และ
ในปีนั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สถาปนาพระเกียรติยศขึ้น
เป็น กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ มหิศวรราชรังวิงศ์ สิทธิประสงค์
กฤดาธิการ สุทนต์นันทนสถลหฤทัย มโหศวรวิราชนิตินาถา
สุปรีชาสารทกิจโกศลวิมลสุจริตจริยาวัตร พุทธาทิรัตนสรณา
รักษ์ อุดมศักดิ์บพิตร ครั้นจำเนียรกาลล่วงมาถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๕
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ไปเป็นเสนาบดีกระทรวงมุรธาธร
และในปีนั้นได้พระราชทานยศมหาเสวกเอก แห่งกระทรวงวัง
เป็นพิเศษด้วย ถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นตำแหน่งเสนาบดีที่ปรึกษา
นอกจากนี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ได้
รับพระร ชานยศฝ่ายทหาร เป็นนายพันโท นายทหารพิเศษ
ประจำกรมทหารบกที่ ๑ มหาดลैกรักราชประองค์ ในพระ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๘๒

บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มาแต่ครั้งรัชกาลที่ ๕ และ
ทางฝ่ายเสือบ้าเป็นนายกองตรี เป็นต้นสกุลกฤดากร ฌอยุธยา

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ประชวรพระ
โรคพระอัมตะพิการ สิ้นพระชนม์ณวันจันทร์ที่ ๑๐ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๐ นาฬิกา ๒๕ นาทีหลังเที่ยง คำนวณพระ
ชนมายุได้ ๗๑ พรรษา

วันที่ ๑๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เจ้าพนักงาน
ได้เตรียมการที่จะพระราชทานน้ำสรงพระศพและสิ่งอื่น ๆ ไว้
พร้อมสรรพ

เวลา ๖ นาฬิกาหลังเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเครื่องทรงยศทหารบกประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จ
พระราชดำเนินด้วยรถยนต์พระที่นั่งแต่พระราชวังพญาไทไปยัง
วังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ตำบลถนนพระ
อาทิตย์ ประทับบนพระตำหนักพระราชทานน้ำสรงพระศพ เจ้า
พนักงานประโคมแตรสังข์กลองชนะตามพระเกียรติยศ พระ
บรมวงศานุวงศ์และท่านเสนาบดีข้าทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่
สรงน้ำพระศพต่อไป เจ้าพนักงานภูษามาลาทรงเครื่องประจุ
กรรมพระศพ สรงเชิญลงพระโกศหุ้มโลงใน พระบาทสมเด็จพระ

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๘๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๘

พระเจ้าอยู่หัวทรงสรวมพระชฎาพระราชทานแล้วเวลา ๖ นาฬิกา
๔๕ นาทีหลังเที่ยง เสด็จพระราชดำเนินกลับ

เจ้าพนักงานกรมพระตำราหวลวงรักษาพระองค์เชิญพระโกษฐ์
ทรงพระศพนตั้งบนชั้นแว่นฟ้า ๒ ชั้นที่ห้องพระโรงประกอบ
พระโกษฐ์กุดั่นใหญ่ ตั้งเครื่องสูงแวดล้อม ตั้งเครื่องประดับ
ชั้นและเครื่องราชอิสริยยศไว้พร้อม โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรง
ทอดผ้าไตรของหลวง ๒๐ ไตร พระสงฆ์มีสมเด็จพระสังฆราช
เจ้าเป็น ประธาน สดับปกรณ์ถวายอนุโมทนาถวายอดิเรกเสร็จ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีประโคมประจำพระศพนกลอง
ชนะ ๒๐ จำปี ๑ จำกลอง ๑ แตรรอง ๒ แตรฝรั่ง ๒ สังข์ ๑ กับ
พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทั้งกลางวันกลางคืน รับพระราชทาน
ฉันของหลวง เช้า ๘ รูป เหน ๘ รูป มีกำหนด ๑๕ วัน

ข่าวตาย

ประวัติสังเขป

นายร้อยเอก หลวงประจันสิทธิการ

กระทรวงกระลาโหม

นายร้อยเอก หลวงประจันสิทธิการ (เฉลิม สารีกะชาติ)
ว.ป.ร. ๕., ร.จ.ท. บุตรขุนบำเหน็จวรรณ (ถ้วน สารีกะชาติ)